

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพเชิงปฏิบัติด้วยศาสตร์ของวิชาชีพในรูปของการให้บริการต่อมนุษย์ (human to human service) ซึ่งปรากฏในลักษณะของการดูแลมนุษย์ (human care) ทั้งผู้มีสุขภาพดีและผู้ที่มิมีปัญหาสุขภาพ ด้วยหลักสำคัญที่มุ่งให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดีถ้วนทุกคน ดังนั้นการผลิตผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถและมีเจตคติต่อการประกอบวิชาชีพการพยาบาลในแนวทางที่แสดงถึงความเข้าใจมนุษย์อย่างแท้จริง คุรุพยาบาลจึงมีบทบาทสำคัญที่จะเสริมสร้างความเจริญและพัฒนาการแบบองค์รวม นั่นคือ ความเจริญทางสติปัญญา จิตใจ สังคมและความสามารถในการปฏิบัติวิชาชีพให้แก่นักศึกษาพยาบาล ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์จึงต้องสนองจุดมุ่งหมายที่กล่าวแล้วได้อย่างจริงจัง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างบัณฑิตพยาบาล (พวงรัตน์ บุญญาบุรุษ, 2539) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนภาคปฏิบัติมีความสำคัญมากเพราะต้องลงมือกระทำจริงกับชีวิตมนุษย์ นักศึกษาต้องมีความรู้และต้องใช้ความระมัดระวังเพราะความผิดพลาด หมายถึง อันตรายต่อชีวิตผู้ป่วย พยาบาลจะได้รับการปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบสูง การที่นักศึกษาต้องพบกับสภาพความเจ็บป่วย ความตาย ความเครียดและความวิตกกังวลของผู้ป่วยและญาติ ต้องมีสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงานหลายระดับ ตลอดจนต้องเข้าเวรปฏิบัติงานในเวลากลางคืน สิ่งเหล่านี้ทำให้นักศึกษาพยาบาลจะต้องเผชิญปัญหาต่างๆ ต้องปรับตัวมาก จึงมีแนวโน้มที่จะมีความวิตกกังวลสูงกว่านักศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั่วไปหรือในวิชาชีพอื่นที่มีระดับอายุใกล้เคียงกัน (คณะกรรมการพัฒนาอาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2528: 1)

การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติการพยาบาล เป็นการจัดการศึกษาที่จุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะและเสริมประสบการณ์ทางวิชาชีพ โดยสามารถจัดการฝึกปฏิบัติการทางห้องทดลองหรือห้องฝึกปฏิบัติการพยาบาลซึ่งจัดไว้ในสถานศึกษาและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพซึ่งเป็นการฝึกการพยาบาลด้วยการปฏิบัติจริงกับผู้ป่วย บุคคลหรือชุมชนในแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ

เพื่อฝึกฝนให้ใช้ความคิดและวิธีการแก้ปัญหา การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์และทักษะทางวิชาชีพ ซึ่งการฝึกประสบการณ์พยาบาลและการบำบัดแก่ผู้ป่วย ได้แก่ โรงพยาบาลต่างๆ สถานบริการสาธารณสุขที่ให้บริการด้านการรักษาพยาบาล ส่วนการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขนั้น การฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาลเพื่อฝึกฝนประสบการณ์การพยาบาลและการบำบัดรักษาแก่ผู้ป่วย จะฝึกปฏิบัติในหอผู้ป่วยของโรงพยาบาลต่างๆ ที่ตั้งอยู่ใกล้กับสถานศึกษา ถ้าแหล่งฝึกอยู่ในบริเวณเดียวกันหรือใกล้กับสถานศึกษา โดยที่การฝึกนั้นมีอาจารย์จากวิทยาลัยพยาบาลเป็นผู้นิเทศก์และดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิด ถึงแม้ว่าโดยลักษณะการจัดองค์กรของวิทยาลัยพยาบาลและโรงพยาบาลจะแยกจากกัน ก็ถือว่าเป็นแหล่งฝึกภาคปฏิบัติในสถานศึกษา ส่วนแหล่งฝึกภาคปฏิบัติที่ไม่ได้อยู่ใกล้สถานศึกษาและการฝึกครั้งนั้นทางวิทยาลัยประสานงานมอบหมายให้หัวหน้าพยาบาล หัวหน้าตึก หรือพยาบาลวิชาชีพเป็นผู้นิเทศก์และดูแลนักศึกษา โดยมีอาจารย์จากวิทยาลัยเป็นผู้ประสานงานและติดตามผลการฝึกภาคปฏิบัติทุก 1 - 2 สัปดาห์ ถือเป็นแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา

การฝึกภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยในแหล่งฝึกทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา นักศึกษาพยาบาลต้องเตรียมความรู้ภาคทฤษฎีและต้องเตรียมความพร้อมของสภาพร่างกายและจิตใจ คือ ร่างกายต้องแข็งแรง มีความคล่องตัว มีความอดทน มีการปรับตัวให้เข้ากับบุคลากรและสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ถ้านักศึกษาปรับตัวได้ก็จะมีพลังพอใจในการฝึกปฏิบัติงาน มีความสุข ประสบความสำเร็จในการศึกษา สามารถให้การพยาบาลผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้านักศึกษาปรับตัวไม่ได้ก็จะเกิดความคับข้องใจ ความรู้สึกขัดแย้งในใจ ความทุกข์ใจ เกิดความวิตกกังวลและความเครียด มีผลทำให้ประสิทธิภาพการพยาบาลผู้ป่วยลดลง การศึกษาของจินตนา ลีละไกรวรรณ และคณะ (อ้างถึงใน พูนพร ศรีสะอาด, 2534) พบว่า การเรียนการสอนภาคปฏิบัติทำให้นักศึกษารู้สึกเครียดทั้งร่างกายและจิตใจ เนื่องจากต้องเผชิญกับความเจ็บป่วย ความทุกข์ทรมานของผู้ป่วย ความเศร้าเสียใจ ต้องประสบกับเหตุการณ์ที่ตื่นเต้น ต้องตัดสินใจแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและให้การพยาบาลที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ต้องปรับตัวในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย รวมถึงเจ้าหน้าที่และบุคลากรทางการแพทย์หลายระดับ ซึ่งแต่ละคนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งทางด้านการศึกษา อารมณ์ สังคมและสิ่งแวดล้อม ทำให้นักศึกษารู้สึกอึดอัด ตื่นเต้น กลัวว่าจะทำงานผิดพลาด สภาพการณ์เช่นนี้ทำให้นักศึกษาเกิดความวิตกกังวลและความเครียดได้ ซึ่งความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นนั้นมีผลต่อการเรียนการสอนภาคปฏิบัติเป็นอย่างมาก จากการศึกษาของ

Gelling ( อ้างถึงใน ปัทมา ผ่องศิริ, 2539) ได้ศึกษาภาวะเครียดของนักศึกษาพยาบาล พบว่าการฝึกภาคปฏิบัติเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดภาวะเครียดเนื่องจากการพยาบาลมักจะมีเหตุการณ์ไม่คาดหวังเกิดขึ้นได้เสมอหรือการพยาบาลนั้นไม่เป็นไปตามที่นักศึกษาเคยคิดไว้ สอดคล้องกับสุนทรีย์ เวปุลละ (2539) ได้ศึกษาเกี่ยวกับต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียดและการเผชิญความเครียดตามประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล พบว่าต้นเหตุที่ทำให้นักศึกษามีความเครียดคือ การปฏิบัติการพยาบาลครั้งแรกและการปฏิบัติการพยาบาลที่กระทำในภาวะฉุกเฉิน และพบว่าสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาและอาจารย์พยาบาลหรือพยาบาลประจำการไม่ดี นักศึกษาใช้การเผชิญความเครียดในลักษณะการแก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหา การพยายามวิเคราะห์ปัญหา การวิเคราะห์สถานการณ์ การพยายามปรับปรุงทักษะของตนเอง หรือทำให้ตนเองสบายใจขึ้นในระดับปานกลาง ใช้การเผชิญความเครียดในลักษณะการยอมรับสถานการณ์ ใช้ความอดทน ใช้เวลาเป็นเครื่องตัดสินใจในระดับมาก Windsor (1987) กล่าวว่า ความวิตกกังวลที่เกิดจากการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยทำให้นักศึกษาพยาบาลรู้สึกว่าคุณภาพความสำเร็จในการทำงาน และ Peplua (Cited in Stuart and Sundeen, 1979) กล่าวว่า ระดับของความวิตกกังวลจะมีผลต่อกระบวนการเรียนรู้ การรับรู้ การมีสติรู้ตัวและความนึกคิด ซึ่งความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นในแต่ละคน แม้จะเกิดขึ้นจากสาเหตุเดียวกันก็มีความรุนแรงไม่เท่ากันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การยอมรับและการปรับตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งเชื่อมโยงอยู่กับสภาพสังคม วัฒนธรรม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมของแต่ละคน

การฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกในสถานศึกษา นักศึกษาพยาบาลจะคุ้นเคยกับอาจารย์นิเทศก์ สถานที่ของโรงพยาบาล หอผู้ป่วยและเจ้าหน้าที่ต่างๆ โดยเฉพาะสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับอาจารย์นิเทศก์จากวิทยาลัย ซึ่งมีความคุ้นเคยตั้งแต่การเรียนภาคทฤษฎี การฝึกปฏิบัติการพยาบาลในห้องทดลอง การมีกิจกรรมต่างๆร่วมกัน Jacobson (1966) พบว่าความคาดหวังของนักศึกษาที่ฝึกภาคปฏิบัติในหอผู้ป่วย คือ ต้องการผู้สอนที่มีความพร้อมเสมอที่จะให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาแนะนำและอยู่ร่วมในสถานการณ์ที่ตึงเครียด สอดคล้องกับ Nelms (1988) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์ที่สำคัญประการหนึ่งของการศึกษาพยาบาลก็คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์พยาบาลและนักศึกษาพยาบาลจะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาพัฒนาคุณลักษณะเฉพาะของวิชาชีพพยาบาล พฤติกรรมการแสดงออกของอาจารย์พยาบาลและประสบการณ์ที่จัดให้แก่นักศึกษาจึงมีความสำคัญยิ่ง Pardo(อ้างถึงใน นุชมาศ แจ่มหมื่นไวย, 2539) กล่าวว่า การดูแลที่เชื่อถืออาทรมันจะมีผลต่อการถ่ายทอดค่านิยมทางวิชาชีพ

ส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลมีความรู้ ความสามารถเชิงวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ รวมทั้งมีความ  
 สำนึกในคุณธรรมและจริยธรรม ส่วนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา ซึ่งมีความ  
 แตกต่างจากการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกในสถานศึกษา นักศึกษาจะต้องปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมใหม่  
 ต้องมีสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงานที่ยังไม่คุ้นเคย และต้องอยู่ภายใต้การนิเทศของผู้นิเทศก์ที่ไม่คุ้นเคย  
 สัมพันธภาพที่ไม่คุ้นเคยทำให้นักศึกษารู้สึกกลัว ไม่กล้าปรึกษา ชักถามปัญหาหรือข้อข้องใจต่างๆ  
 ทำให้นักศึกษาเกิดความวิตกกังวล ซึ่งประนอม โอทกานนท์(2529) กล่าวว่า ในการฝึกภาคปฏิบัติ  
 ในคลินิก นักศึกษาพยาบาลยังมีประสบการณ์น้อย ย่อมต้องการการชี้แนะหรือระดับประคอง  
 จากอาจารย์พยาบาล การนิเทศจะช่วยให้ นักศึกษาเกิดความมั่นใจ สามารถปฏิบัติกาพยาบาล  
 ได้สำเร็จตามเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการ

การสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับความวิตกกังวลของนักศึกษาพยาบาลก่อนการฝึก  
 ภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามปลายเปิดรวบรวมข้อมูลจาก  
 นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ ปีการศึกษา 2540  
 จำนวน 93 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาที่อยู่ระหว่างการเตรียมตัวฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา  
 เป็นครั้งแรก พบว่านักศึกษามีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา  
 ร้อยละ 80.65 และพบว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวลได้แก่ ไม่มั่นใจในการให้การพยาบาลผู้ป่วย  
 และญาติผู้ป่วยร้อยละ 46.6 ไม่มั่นใจเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์การแพทย์หรือเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับ  
 ผู้ป่วยซึ่งแตกต่างจากที่เคยใช้หรือที่อาจารย์เคยสอนร้อยละ 50.6 กลัวการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับ  
 สภาพของหอผู้ป่วยในแหล่งฝึกและสิ่งแวดล้อมต่างๆไปของโรงพยาบาลที่จะต้องไปฝึกเนื่องจาก  
 เป็นสถานที่ที่ไม่คุ้นเคยร้อยละ 26.6 ไม่มั่นใจในโอกาสปฏิกิริยา วิธีการสอนและการประเมินผลของ  
 เจ้าหน้าที่ในแหล่งฝึกร้อยละ 49.3 และกลัวว่าเจ้าหน้าที่หรือผู้ร่วมงานจะไม่ยอมรับและไม่พอใจ  
 การทำงานของนักศึกษาร้อยละ 69.3 และพบว่าบุคคลที่นักศึกษาต้องการให้เป็นผู้ให้ข้อมูลหรือเป็นที่  
 ปรึกษาเกี่ยวกับการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาคืออาจารย์ร้อยละ 70.67 รุ่นพี่หรือ  
 เพื่อนร้อยละ 29.33

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึก  
 นอกสถานศึกษาเป็นสาเหตุที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความวิตกกังวลสูง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการ  
 ปรับตัวในการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของอาจารย์พยาบาลและ  
 ผู้เกี่ยวข้องที่จะต้องตระหนักถึงปัจจัยหรือสิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวล การตอบสนองและ

การเผชิญความวิตกกังวล เพื่อให้ นักศึกษามีวิธีการเผชิญความวิตกกังวลได้อย่างเหมาะสม สามารถฝึกปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา การเตรียมความพร้อมเพื่อให้ นักศึกษาสามารถยอมรับและปรับตัวกับปัญหาต่างๆที่อาจเกิดขึ้น ในขณะที่ฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา ซึ่งโดยปกติก่อนการฝึกภาคปฏิบัติจะมีการ ประชุมนิเทศ เพื่อชี้แจงรายละเอียดและให้ข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกภาคปฏิบัติ เช่น ชี้แจงวัตถุประสงค์ ของการฝึก กำหนดการปฏิบัติงานของนักศึกษา การมอบหมายงาน การปฏิบัติตัวเมื่ออยู่ในแหล่งฝึก การเตรียมตัวของนักศึกษา ค่าใช้จ่ายต่างๆ และให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของแต่ละแหล่งฝึก เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจตรงกัน โดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชาจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ ประชุมนิเทศก่อนที่นักศึกษาจะไปฝึกภาคปฏิบัติประมาณ 1-2 สัปดาห์ โดยใช้เวลาในการประชุมนิเทศ ประมาณ 1-2 ชั่วโมง ซึ่งการประชุมดังกล่าวเป็นการให้ข้อมูลสำหรับนักศึกษาเพียงอย่างเดียว ช่วยให้นักศึกษาปรับตัวเพื่อที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่อาจเกิดขึ้นได้บ้างในระดับหนึ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการและประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคลในการที่จะลดความวิตกกังวลของตนเอง

การศึกษาและการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความวิตกกังวล ก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมต่างๆไปของแหล่งฝึก ความวิตกกังวลเกี่ยวกับสภาพของหอผู้ป่วย ความวิตกกังวลเกี่ยวกับสภาพของผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย ความวิตกกังวลเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับผู้ป่วย ความวิตกกังวลเกี่ยวกับอาจารย์ นิเทศก์หรืออาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึก และความวิตกกังวลเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงาน ซึ่งสถานการณ์ต่างๆมีความหลากหลาย จึงมีแนวคิดสร้างโปรแกรมเตรียมความพร้อมซึ่งประกอบ ด้วยกิจกรรมที่จะช่วยให้นักศึกษามีการปรับตัวกับสภาพการณ์ต่างๆที่อาจเกิดขึ้นขณะฝึกภาค ปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา โดยให้พี่สอนน้อง (cross-age tutoring) เนื่องจากนักศึกษา พยาบาลส่วนใหญ่จะมีรุ่นพี่เป็นแบบอย่าง (modeling) ในการปฏิบัติตัวเรื่องการเรียน การดำเนิน ชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตามกฎระเบียบของวิทยาลัยและหอพัก ดังนั้นการมีรุ่นพี่เป็นผู้ให้ข้อมูล เกี่ยวกับสภาพการณ์ของแหล่งฝึกต่างๆ การให้กำลังใจ การให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหา ที่อาจเกิดขึ้นขณะฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา นักศึกษาที่มีวัยใกล้เคียงกันจะช่วย ให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี มีทักษะและวิจารณญาณในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดีขึ้น Young (1972 ) กล่าวถึงผลดีที่ให้นักเรียนสอนกันเองไว้ว่านักเรียนสามารถเรียนรู้อะไรต่างๆได้จากกันและกันซึ่งจะ ทำให้เกิดความเข้าใจได้ดีกว่าการเรียนรู้จากครู เพราะภาษาที่นักเรียนใช้พูดจาสื่อสารกันนั้น สื่อความเข้าใจได้ดีและเหมาะสมเนื่องจากวัยของนักเรียนใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ Davidson (1974)

กล่าวถึงผลดีที่ให้นักเรียนสอนกันเองว่า การที่ให้นักเรียนเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มหรือคณะ ถ้านักเรียนสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ได้เรียนมาให้เพื่อนๆ ฟังได้ด้วยภาษาของเขาจะทำให้เข้าใจแจ่มแจ้งในความรู้ทั้งหมด เพราะการพูดหรืออธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะทำให้ผู้พูดเข้าใจและมองเห็นอย่างชัดเจนว่า มโนคติของเรื่องนั้นๆ คืออะไร การศึกษาและรวบรวมผลดีของการให้นักเรียนสอนกันเองดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การให้นักเรียนสอนกันเองจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เนื่องจากการมีวัยที่ใกล้เคียงกันทำให้สื่อสารกันเข้าใจได้ง่าย ผู้เรียนกล้าซักถามและแสดงความคิดเห็นได้มากกว่าเรียนรู้กับครูซึ่งมีวัยห่างกัน จากการสำรวจเบื้องต้นผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ ส่วนใหญ่จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรวมทั้งประสบการณ์ที่เคยได้รับในขณะฝึกภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยจากอาจารย์ นักศึกษารุ่นพี่และเพื่อน ซึ่งข้อมูลที่ได้รับก่อให้เกิดความวิตกกังวลก่อนการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาเป็นอย่างมากและต้องการให้อาจารย์หรือรุ่นพี่และเพื่อน เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ผู้วิจัยจึงเลือกการให้พี่สอนน้องเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างโปรแกรมเตรียมความพร้อมของนักศึกษาพยาบาล

การใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่นำมาจากเรื่องจริง ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหา สามารถฝึกและมีประสบการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์ที่มีอันตรายในสภาพที่เป็นจริง (Cruichshank, 1972) นอกจากนี้สถานการณ์จำลองยังเป็นตัวอย่างที่ดีในการแสวงหาข้อเท็จจริง การแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนสามารถสังเกต เปรียบเทียบ ระมัดระวัง ละเอียดรอบคอบในเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นจริง รวมทั้งยังให้ประสบการณ์ใกล้เคียงกับความเป็นจริง สามารถถ่ายโอนการเรียนรู้จากการฝึกไปสู่เนื้อหาที่ต้องการได้ การใช้สถานการณ์จำลองจึงเป็นกิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์หลายประการคือ เป็นการสร้างประสบการณ์ในการแก้ปัญหา ทำให้รู้จักการคิดตัดสินใจด้วยตนเอง ช่วยให้รู้จักบูรณาการความคิดกับข้อมูลที่ได้รับ เป็นตัวอย่างที่ดีในการแสวงหาข้อเท็จจริง ได้ทดลองเก็บข้อมูลต่างๆ ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต เปรียบเทียบข้อมูลต่างๆ และเห็นแนวทางในการเลือกหรือการตัดสินใจปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้อง ซึ่ง วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2537) ศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความวิตกกังวลในการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองมีความวิตกกังวลในการฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยจิตเวชลดลงมากกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับข้อสนเทศ และ โสภิตน ศรีสุวรรณวัฒนา (2538)

ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้สถานการณ์จำลองกับกรณีตัวอย่างที่มีต่อทัศนคติต่อวิชาชีพของ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ พบว่านักศึกษาที่ได้รับการใช้ สถานการณ์จำลองมีทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลดีขึ้น

การใช้สถานการณ์จำลอง จึงเป็นการสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาให้ใกล้เคียง กับความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนได้ฝึกการเผชิญปัญหา วิเคราะห์ปัญหาและฝึกการแก้ปัญหาจาก สถานการณ์นั้นๆด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด มีโอกาส ตัดสินใจเลือกวิธีในการแก้ปัญหา มีความเข้าใจในเหตุการณ์นั้นๆได้ดีขึ้น ผู้เรียนได้ฝึกคิด วิจัย รู้จักแก้ปัญหา ควบคุมสถานการณ์และตัดสินใจในสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่าง มีประสิทธิภาพ การที่นักศึกษาได้เรียนรู้เหตุการณ์ต่างๆจากสถานการณ์จำลอง จะช่วยให้นักศึกษา เรียนรู้และมีทักษะในการแก้ปัญหาต่างๆมากขึ้น และถ้าเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ การเรียนรู้ จากสถานการณ์จำลองจะช่วยให้นักศึกษามีการปรับตัวเพื่อยอมรับและสามารถเผชิญกับปัญหา ที่อาจจะเกิดในอนาคตได้ดีขึ้น ดังนั้นการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาก่อนการฝึกภาคปฏิบัติ ในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา โดยการให้นักศึกษาทราบข้อมูลจากสถานการณ์จำลองก่อนจะเผชิญ กับสถานการณ์จริงที่อาจจะเกิดขึ้น จะช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้สถานการณ์ปัญหาและได้ฝึกทักษะ ในการเผชิญปัญหา วิเคราะห์ปัญหา การตัดสินใจแก้ปัญหาและการปรับตัวเมื่อเผชิญปัญหาได้ดีขึ้น สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ทำให้ลด ความวิตกกังวลเกี่ยวกับการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาได้

การใช้สไลด์ประกอบเสียง โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการณ์ต่างๆในแหล่งฝึกนอก สถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจ ให้นักศึกษาทราบข้อมูลและสามารถปรับตัวได้เนื่องจาก สไลด์ประกอบเสียงเป็นที่รวมจุดสนใจของผู้เรียน สามารถมองเห็นภาพจริงที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความ คิดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เสียงประกอบในสไลด์จะช่วยสร้างบรรยากาศให้ดูเป็นจริงมากขึ้น การใช้ สไลด์ประกอบเสียงจึงเป็นรากฐานให้เกิดความเข้าใจในสิ่งต่างๆได้เร็ว ช่วยกระตุ้นความสนใจของ ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ช่วยให้ผู้เรียนจำสิ่งต่างๆได้นาน เกิดการเรียนรู้และการปรับตัว ทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงเจตคติและค่านิยมต่างๆได้ (ประทีน คล้ายนาค, 2527) การใช้สไลด์ประกอบเสียง นำเสนอให้มองเห็นสภาพการณ์ในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงพยาบาล การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ระดับต่างๆ สภาพความเป็นอยู่ของผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย สภาพการรักษา พยาบาลที่ได้รับในโรงพยาบาลและสภาพการณ์ที่เสริมสร้างให้นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจ เช่น

การจัดงานเลี้ยงต้อนรับการมอบของที่ระลึก การที่นักศึกษาได้รับคำชมเชย เป็นต้น สไลด์ประกอบเสียง จะช่วยให้นักศึกษาได้รับทราบข้อมูลต่างๆ การมองเห็นภาพชัดเจนซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจ ความภาคภูมิใจ สามารถเรียนรู้และนำสิ่งที่ได้เห็นไปประยุกต์ใช้กับความรู้ ความสามารถในการ แก้ปัญหา การเรียนรู้ที่ได้รับจากการมองเห็นภาพพร้อมกับได้ยินเสียงจะช่วยกระตุ้นความสนใจและ การจดจำ ส่งผลให้นักศึกษามีความพึงพอใจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สามารถปรับตัว ให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆและสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น ช่วยให้นักศึกษาลดความวิตกกังวลก่อนการ ฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาได้

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีลดความวิตกกังวลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าวิธีการลด ความวิตกกังวลมีหลากหลาย และพบว่าการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาในแหล่งฝึก นอกสถานศึกษาโดยการให้พี่สอนน้อง การใช้สถานการณ์จำลองและการใช้สไลด์ประกอบเสียง เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกฝนการเผชิญกับสถานการณ์นั้นๆก่อนการเผชิญกับสถานการณ์ที่อาจจะมีเกิด ขึ้นจริง จึงเป็นวิธีเตรียมความพร้อมของนักศึกษาก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา ให้สามารถรับรู้ เรียนรู้ คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจแก้ปัญหาและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ สิ่งแวดล้อมหรือบุคคลได้ดีขึ้น ช่วยลดความวิตกกังวลของนักศึกษาเกี่ยวกับการฝึกภาคปฏิบัติใน แหล่งฝึกนอกสถานศึกษาได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีดังกล่าวสร้างโปรแกรมเตรียมความพร้อม และศึกษาผลของการใช้โปรแกรมเตรียมความพร้อมต่อความวิตกกังวลก่อนการฝึกภาคปฏิบัติใน แหล่งฝึกนอกสถานศึกษาของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งโปรแกรมเตรียมความพร้อมที่สร้างขึ้นเป็นการ เตรียมความพร้อมของนักศึกษาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม ให้สามารถปรับตัวเข้ากับ สภาพการณ์ต่างๆในแหล่งฝึกภาคปฏิบัติในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดีและให้นักศึกษามีความพร้อม ที่จะเรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆที่จะได้รับการฝึกภาคปฏิบัติ มีทัศนคติที่ดี มีความพึงพอใจ ต่อการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา และสามารถให้การพยาบาลผู้ป่วยได้อย่าง มีประสิทธิภาพ

### วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมเตรียมความพร้อมต่อความวิตกกังวลก่อนการ ฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาของนักศึกษาพยาบาล ดังนี้



1. เปรียบเทียบความวิตกกังวลก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังได้รับการใช้โปรแกรมเตรียมความพร้อม
2. เปรียบเทียบความวิตกกังวลก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาของนักศึกษาพยาบาลระหว่างกลุ่มที่ได้รับการใช้โปรแกรมเตรียมความพร้อมและกลุ่มที่ได้รับการปฐมนิเทศตามปกติ

### แนวเหตุผลและสมมติฐาน

การฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติการพยาบาล เพื่อให้นักศึกษาได้รับความรู้และประสบการณ์การพยาบาล สามารถนำความรู้จากภาคทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการพยาบาลผู้ป่วยในสภาพที่เป็นจริงและฝึกการตัดสินใจแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการให้การพยาบาล รวมทั้งฝึกทักษะการพยาบาลภายใต้การแนะนำควบคุมดูแลของอาจารย์นิเทศก์ หัวหน้าหอผู้ป่วย พยาบาลประจำหอผู้ป่วยนั้นๆ การฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา นักศึกษาจะต้องปฏิบัติงานร่วมกับทีมสุขภาพ เช่น แพทย์ พยาบาล นักกายภาพบำบัด ผู้ช่วยพยาบาล ผู้ช่วยเหลือผู้ป่วยและบุคลากรทางการแพทย์อื่นๆ รวมทั้งต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม ทั้งในเรื่องของที่อยู่อาศัย การดำเนินชีวิตประจำวัน การปฏิบัติงานซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ภายใต้อาจารย์นิเทศก์ซึ่งไม่คุ้นเคย การสร้างสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงานในระดับต่างๆ ทำให้นักศึกษาจะต้องปรับตัวให้เข้ากับบุคลากร สิ่งแวดล้อมใหม่ๆ และสถานการณ์ต่างๆที่อาจเกิดขึ้น (เพียรดี เปี่ยมมงคล, 2527) ถ้านักศึกษาปรับตัวได้ก็จะมีความพึงพอใจในการฝึกภาคปฏิบัติ มีความสุข สามารถให้การพยาบาลผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ถ้าปรับตัวไม่ได้ก็จะทำให้เกิดความคับข้องใจ ความรู้สึกขัดแย้งในใจ ความทุกข์ใจ เกิดความวิตกกังวลและความเครียด มีผลทำให้ประสิทธิภาพการพยาบาลลดลง (นภา ศิริพรรณนากุล, 2522) ความวิตกกังวลมีผลกระทบต่อระบบความคิด ความรู้สึก อารมณ์ ประสิทธิภาพในการทำงาน สุขภาพร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการรับรู้ การเรียนรู้และการปรับตัว (สุนีย์ เกียวกิ่งแก้ว, 2527) ดังนั้นก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องเตรียมความพร้อมของนักศึกษาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมเพื่อลดความวิตกกังวลก่อนการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาและให้นักศึกษาประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

แนวทางลดความวิตกกังวลของนักศึกษาพยาบาล เช่น การให้ข้อมูลโดยการให้พี่สอนน้อง ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เนื่องจากการมีวัยที่ใกล้เคียงกันทำให้สื่อสารกันเข้าใจได้ง่าย ผู้เรียนกล้าซักถามและแสดงความคิดเห็น (Young, 1972 อ้างถึงใน ยุพิน พิพิธกุล, 2523) การให้นักศึกษาที่มีวัยใกล้เคียงกันเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการณ์ในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาให้กำลังใจ ให้คำแนะนำและวิธีการแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี มีทักษะและมีวิจรรณญาณในการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น นอกจากนี้ การใช้สถานการณ์จำลองเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้ลดความวิตกกังวล เนื่องจากเป็นวิธีการให้นักศึกษาได้ฝึกฝนการเผชิญกับสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาและอาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเผชิญปัญหา การแก้ปัญหาและการตัดสินใจเกี่ยวกับสภาพการณ์ที่จำลองมาจากเรื่องจริง การสร้างสถานการณ์จำลองขึ้นมาทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในการคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหา (Cruichshank, 1972) และสถานการณ์จำลองยังเป็นตัวอย่างที่ดีในการแสวงหาข้อเท็จจริง การแก้ปัญหาต่างๆด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนสามารถสังเกตเปรียบเทียบ รมณ์ระว่าง ละเอียดรอบคอบในเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นจริง รวมทั้งยังให้ประสบการณ์ใกล้เคียงกับความเป็นจริง สามารถถ่ายโยงการเรียนรู้จากการฝึกไปสู่เนื้อหาที่ต้องการได้ ทำให้รู้จักคิดตัดสินใจด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้รู้จักบูรณาการความคิดกับข้อมูลที่ได้รับ เป็นตัวอย่างที่ดีในการแสวงหาข้อเท็จจริง ทำให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตเปรียบเทียบข้อมูลต่างๆและเห็นแนวทางในการเลือกหรือตัดสินใจ ปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้อง (สมพงษ์ จิตระดับ, 2522) นอกจากนี้ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการณ์ของแหล่งฝึกโดยใช้สไลด์ประกอบเสียง เป็นวิธีการที่สามารถลดความวิตกกังวลได้เนื่องจากสไลด์ประกอบเสียงเป็นที่รวมจุดสนใจของผู้เรียน ทำให้เกิดความคิดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ร่วมกับเสียงประกอบในสไลด์จะช่วยสร้างบรรยากาศให้ดูเป็นจริงมากขึ้น การใช้สไลด์ประกอบเสียงจึงเป็นรากฐานให้เกิดความเข้าใจในสิ่งต่างๆได้เร็ว ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ช่วยให้ผู้เรียนจำสิ่งต่างๆได้นาน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและค่านิยม (ประทีน คล้ายนาค, 2527) การใช้สไลด์ประกอบเสียงเสนอสภาพการณ์ในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา ให้นักศึกษาได้เห็นภาพจริงของสภาพการณ์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงพยาบาลและหอผู้ป่วย การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในระดับต่างๆ สภาพความเป็นอยู่ของผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย สภาพเกี่ยวกับรักษาพยาบาลที่ได้รับในโรงพยาบาลและภาพของความภาคภูมิใจเกี่ยวกับการฝึกภาคปฏิบัติ ช่วยให้นักศึกษาได้รับทราบข้อมูลต่างๆ การมองเห็นภาพชัดเจนพร้อมกับได้ยินเสียงทำให้เกิดความเข้าใจและเรียนรู้สิ่งต่างๆได้ดี สามารถนำสิ่งที่ได้เห็นไปประยุกต์กับความรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหาส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดีขึ้น สามารถลดความวิตกกังวลของนักศึกษาก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

การศึกษาดังกล่าวจะเห็นว่าวิธีการลดความวิตกกังวลมีหลากหลายและพบว่าการให้ที่นอนนุ่ม การใช้สถานการณ์จำลองและการใช้สไลด์ประกอบเสียง เป็นวิธีการที่สามารถลดความวิตกกังวลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสร้างโปรแกรมเตรียมความพร้อมเพื่อลดความวิตกกังวลก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งจะเป็นการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม ให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ต่างๆของแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ และให้นักศึกษามีความพร้อมที่จะเรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆ ที่จะได้รับจากการฝึกภาคปฏิบัติ มีความพึงพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานดังนี้

1. นักศึกษาพยาบาลมีความวิตกกังวลก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาลดลงภายหลังได้รับการใช้โปรแกรมเตรียมความพร้อม
2. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการใช้โปรแกรมเตรียมความพร้อมมีความวิตกกังวลก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาลดลงมากกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการปฐมนิเทศตามปกติ

#### ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข
2. ตัวแปรที่ศึกษา แบ่งเป็นดังนี้
  - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ วิธีลดความวิตกกังวลก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น
    - 2.1.1 โปรแกรมการเตรียมความพร้อม
    - 2.1.2 การปฐมนิเทศตามปกติ
  - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความวิตกกังวลก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา

## คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความวิตกกังวลก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา หมายถึง ความรู้สึกของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อสถานการณ์ที่คาดว่าจะเผชิญในขณะที่ฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาซึ่งเมื่อคิดถึงสถานการณ์เหล่านั้นแล้วรู้สึกหวาดหวั่น ไม่มั่นใจ ไม่สบายใจ กังวลใจ วุ่นวายใจต่อเหตุการณ์หรือเรื่องนี้อาจเกิดขึ้นจากการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา ซึ่งในการวิจัยนี้ได้กำหนดสถานการณ์ความวิตกกังวลก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาเป็น 6 ด้าน คือ ความวิตกกังวลเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมต่างๆไปของแหล่งฝึก ความวิตกกังวลเกี่ยวกับสภาพของหอผู้ป่วย ความวิตกกังวลเกี่ยวกับผู้ป่วย และญาติผู้ป่วย ความวิตกกังวลเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับผู้ป่วย ความวิตกกังวลเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์หรืออาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึกและความวิตกกังวลเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงาน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ความวิตกกังวลเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมต่างๆไปของแหล่งฝึก ได้แก่ ความวิตกกังวลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ลักษณะและบรรยากาศของแหล่งฝึก เช่น ลักษณะของโรงพยาบาลที่ตั้งอยู่ไกลชุมชน ความยากลำบากในการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค แหล่งฝึกไม่มีที่พักในโรงพยาบาลสำหรับนักศึกษา ที่พักคับแคบแออัด ที่พักอยู่ไกลโรงพยาบาลหรือไกลหอผู้ป่วย

1.2 ความวิตกกังวลเกี่ยวกับสภาพของหอผู้ป่วย ได้แก่ ความวิตกกังวลเกี่ยวกับสภาพและลักษณะของหอผู้ป่วยที่คับแคบจำนวนผู้ป่วยและญาติมีมาก จำนวนเตียงมีไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ป่วย แสงสว่างไม่เพียงพอ หอผู้ป่วยมีกลิ่นเหม็น

1.3 ความวิตกกังวลเกี่ยวกับผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย ได้แก่ ความวิตกกังวลเกี่ยวกับสภาพของผู้ป่วย โรคที่ผู้ป่วยเป็นอยู่ วิธีการให้การดูแลผู้ป่วย ตลอดจนการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย เช่น การพูดคุย การตอบคำถาม

1.4 ความวิตกกังวลเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับผู้ป่วย ได้แก่ ความวิตกกังวลจากการใช้เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการรักษาพยาบาลผู้ป่วย เช่น การใช้เครื่องดูดเสมหะ การดูแลเครื่องช่วยหายใจ เป็นต้น

1.5 ความวิตกกังวลเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์หรืออาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึก ได้แก่ ความวิตกกังวลต่ออากัปกริยา วิธีการจัดเรียนการสอน และการประเมินผลของอาจารย์นิเทศก์หรืออาจารย์พี่เลี้ยงที่แหล่งฝึก

1.6 ความวิตกกังวลเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงาน ได้แก่ ความวิตกกังวลต่อผู้ที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกัน เช่น รู้สึกไม่มีความสุขในการทำงานร่วมกับแพทย์ พยาบาล เกรงว่าผู้ร่วมงานจะไม่พอใจ ไม่ยอมรับตนเองและเกรงว่าจะทำงานร่วมกับแพทย์และพยาบาลไม่ได้

2. โปรแกรมการเตรียมความพร้อม หมายถึง กระบวนการที่ใช้เตรียมความพร้อมของนักศึกษาพยาบาลก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา ซึ่งใช้กิจกรรมเพื่อลดความวิตกกังวลประกอบด้วย การให้ที่สอนน้อง การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้สไลด์ประกอบเสียง มีรายละเอียดกิจกรรมดังต่อไปนี้

2.1 การให้ที่สอนน้อง หมายถึง การเสริมสร้างกำลังใจโดยให้นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์การฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาเป็นผู้เล่าสภาพการณ์ของแหล่งฝึกเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงพยาบาลที่นักศึกษาจะต้องไปฝึกและสภาพของหอผู้ป่วยในแหล่งฝึก รวมทั้งให้กำลังใจ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในการฝึกภาคปฏิบัติ

2.2 การใช้สถานการณ์จำลอง หมายถึง การฝึกฝนให้นักศึกษาเผชิญปัญหาการแก้ปัญหาและการตัดสินใจในสถานการณ์ที่มีความคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นจริงในการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา โดยให้นักศึกษาพยาบาลแสดงบทบาทตามสถานการณ์เกี่ยวกับผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับผู้ป่วย เกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์หรืออาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึกและเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงาน ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 6 สถานการณ์คือ สถานการณ์เกี่ยวกับผู้ป่วย สถานการณ์เกี่ยวกับญาติผู้ป่วย สถานการณ์เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับผู้ป่วย สถานการณ์เกี่ยวกับกรณีพิเศษของอาจารย์นิเทศก์หรืออาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึก สถานการณ์เกี่ยวกับสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงาน (แพทย์) และสถานการณ์เกี่ยวกับสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงาน (พยาบาล)

2.3 การใช้สไลด์ประกอบเสียง หมายถึง การเสริมสร้างความภาคภูมิใจให้กับนักศึกษาโดยการนำเสนอภาพจริงของสภาพการณ์ต่างๆในแหล่งฝึก เช่น ภาพเกี่ยวกับการที่นักศึกษาได้รับคำชมเชย การได้รับของที่ระลึก การเลี้ยงต้อนรับหรือการเลี้ยงขอบคุณ เป็นต้น

3. การปฐมนิเทศตามปกติ หมายถึง กระบวนการให้ข้อมูลแก่นักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา งานที่จะต้องปฏิบัติ การปฏิบัติตัวขณะฝึกภาคปฏิบัติ การเตรียมตัวก่อนการฝึกภาคปฏิบัติและสภาพทั่วไปของแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา ซึ่งอาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชานั้นๆเป็นผู้ดำเนินการให้ข้อมูลแก่นักศึกษาก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา

#### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. อาจารย์ผู้รับผิดชอบการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษามีรูปแบบการลดความวิตกกังวลของนักศึกษาพยาบาลก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางช่วยให้นักศึกษามีความพึงพอใจในการฝึกภาคปฏิบัติและสามารถให้การพยาบาลผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลมีแนวทางและสามารถบริหารจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติรวมทั้งจัดหาอุปกรณ์สำหรับส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อลดความวิตกกังวลของนักศึกษาพยาบาลก่อนฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษา
3. เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติเพื่อลดความวิตกกังวลก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาของนักศึกษาต่อไป
4. เป็นแนวทางในการนำไปรณรงค์เตรียมความพร้อมก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกนอกสถานศึกษาเพื่อลดความวิตกกังวลของนักศึกษาพยาบาลของสถาบันอื่นๆ ต่อไป